



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

(anonymizovaný opis)

Krajský soud v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře - rozhodl jako soud odvolací v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Roberta Ožvalda a soudců JUDr. Ivany Kosové a JUDr. Marcely Pechové ve věci

žalobkyně: [Jméno žalobkyně], IČ [IČO žalobkyně]
sídlem [Adresa žalobkyně]
zastoupená advokátem Mgr. Adamem Smrčkou
sídlem V. Talicha 1807/14, 370 05 České Budějovice

proti

žalovaným: 1. [Jméno žalované A], IČ [IČO žalované A]
sídlem [Adresa žalované A]
2. [Jméno žalované B], narozená dne [Datum žalované B]
bytem [Adresa žalované B]
obě zastoupeny advokátem Mgr. Danem Modlitbou
sídlem Na Bělidle 2/830, 150 00 Praha 5

o zaplacení 10 486 668,28 Kč s příslušenstvím

o odvolání žalovaných proti rozsudku Okresního soudu v Táboře ze dne 10. 11. 2022 č. j.
[Anonymizováno]

takto:

I. Rozsudek soudu I. stupně se potvrzuje.

- II. Žalovaná 1) a žalovaná 2) jsou povinny společně a nerozdílně nahradit žalobkyni náklady odvolacího řízení v částce 150 856 Kč k rukám Mgr. Adama Smrčky do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

1. Citovaným rozhodnutím soud I. stupně uložil oběma žalovaným povinnost zaplatit žalobkyni 10 486 668,28 Kč s úrokem z prodlení, specifikovaným přesně ve výroku tohoto rozhodnutí, vše do tří dnů od právní moci tohoto rozhodnutí s tím, že plněním jedné ze žalovaných zaniká v rozsahu plnění povinnost druhé žalované. Dále oběma žalovaným uložil povinnost společně a nerozdílně nahradit žalobkyni náklady řízení ve výši 791 703 Kč ve stejné lhůtě.
2. Žalobkyně se uvedené částky domáhala z titulu nesplnění povinnosti žalovaných z dohody o výplatě zálohového plnění uzavřené mezi účastníky 3. 8. 2020. Na základě ní žalobkyně zaplatila žalované 1. částku 10 000 000 Kč a DPH na budoucí kupní cenu za budoucí předmět koupě (v dohodě specifikované snímače). Jelikož ke kupní smlouvě nedošlo, v dohodě byla pro tento případ sjednána povinnost žalované 1. vrátit složenou zálohu v plné výši v 15měsíčních splátkách pod hrozbou ztráty výhody splátek. Žalovaná 1. však uhradila pouze první 2 splátky 9. 10. 2020 a 9. 11. 2020 vždy po 806 665,86 Kč. Obě žalované potvrdily uzavření citované dohody i zaplacení 12 100 000 Kč žalobkyni na účet žalované 1. Dále poukázaly na to, že k uzavření dohody došlo v rámci rozsáhlé obchodní spolupráce probíhající od počátku roku 2019, při kterém předběžně sjednaly zatímní kupní cenu technologického řešení snímačů ve výši 40 000 000 Kč, z níž žalobkyně zaplatila uvedenou částku. Z ní však žalobkyni již byla uhrazena správcem daně částka představující DPH. Žaloba by pak měla být zamítnuta i co do částky 7 404 127,20 Kč, odpovídající nákladům vynaloženým žalovanou 1. za účelem realizace požadavků a příslibů žalobkyně, když tuto částku žalované uplatnily jako kompenzační námitku v rámci své obrany. Okresní soud poté konstatuje, že výše a existence pohledávky žalobkyně byla zjištěna z Dohody o výplatě zálohového plnění z 3. 8. 2020, která výslovně stanoví, že je uzavírána za účelem poskytnutí zálohy na budoucí kupní cenu. Dohoda dále uvádí, že v případě uzavření kupní smlouvy se záloha započítává na úhradu celkově sjednané kupní ceny, v případě, že k uzavření kupní smlouvy nedojde, je žalovaná 1. povinna vrátit zálohu žalobkyni v 15měsíčních splátkách po 666 666,67 Kč plus příslušná sazba DPH. Součástí dohody je i ručitelské prohlášení žalované 2. Mezi stranami ostatně nebylo sporné, že žalobkyně 12 100 000 Kč zaplatila, že k uzavření kupní smlouvy nedošlo a že žalovaná 1. vrátila pouze 2 splátky ve výše uvedených částkách. Právně hodnotí okresní soud uvedenou dohodu dle § 1746 odst. 2 o. z. jako inominátní smlouvu. Dohoda však nestanoví žádné sankce pro případy neuzavření kupní smlouvy, naopak počítá s 2 rovnocennými variantami situací, které mohou po zaplacení zálohy na budoucí kupní cenu nastat. Při neuzavření kupní smlouvy stanoví povinnost žalované 1. vrátit žalobkyni zaplacenou zálohu ve sjednaných splátkách. Pokud žalované namítají, že jednání žalobkyně představuje nabídku ve smyslu § 1732 o. z., nejméně však příslib ve smyslu § 1733 o. z., tak nabídka k uzavření smlouvy dle § 1732 o. z. není sama o sobě závazná, navrhovatel je jí vázán pouze v případě, že bude druhou stranou přijata, což však zde nenastalo. Stranám tak nemohly pouhým vznesením nabídky vzniknout žádná práva a povinnosti, což platí také v případě učinění příslibu dle § 1733 o. z. Pro právní posouzení není podstatné, z jakého důvodu nedošlo k uzavření kupní smlouvy. Plnění daňových povinností také nemůže ovlivnit obsah smlouvy, v níž je jednoznačně sjednáno, že žalobkyně je povinna zaplatit zálohu ve sjednané výši a příslušnou sazbu DPH a stejným způsobem je sjednáno i vrácení zálohy. Pokud pak jde o námitku k započtení, okresní soud vychází z § 1987 a z § 1958 o. z. K započtení jsou způsobilé pohledávky, které lze uplatnit před soudem, tudíž pohledávky splatné. Aktivní pohledávka žalované 1. nevznikla smluvně a nebyla smluvně sjednána ani její splatnost, pravděpodobně dle tvrzení žalovaných vznikla z deliktovní odpovědnosti žalobkyně. Její splatnost je tudíž vázána na výzvu k plnění, kterou však žalovaná 1. neučinila, z důvodu svého přesvědčení, že splatnost pohledávky je vázána na pouhou její existenci. Aktivní pohledávka žalované 1. tak není způsobilá k započtení v důsledku své

nesplatnosti. Z tohoto důvodu se okresní soud nezabýval doplněním skutkových tvrzení za účelem vymezení všech rozhodných skutečností podstatných pro posouzení oprávněnosti nároku žalované 1. a jeho právní kvalifikaci, ze stejného důvodu zamítl pro nadbytečnost související důkazní návrhy žalovaných.

3. Proti tomuto rozsudku podaly včas odvolání žalované, které namítají porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu judikatury Ústavního soudu, neboť okresní soud se v rozporu se zákonnou úpravou i ustálenou judikaturou odmítl zabývat jejich obrannými argumenty. Obecně platí, že pokud účastník vznesl v řízení před soudem I. stupně jako obranu proti žalobě námitku započtení, je soud povinen se touto obranou zabývat (usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2068/2009, 33 Cdo 2850/2015, náleží Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1020/16). Žalované již ve vyjádření k žalobě uplatnily kompenzační námitku ve výši 7 404 127,20 Kč, uvedly k ní rozhodná skutková tvrzení a doručily i navrhované důkazní prostředky. Žalobkyně se o této kompenzační námitce v rámci řízení před okresním soudem dozvěděl, takže již v této fázi řízení nastaly její účinky. Jelikož námitka byla uplatněna na samém počátku řízení, dle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 852/2017 bylo namísto se touto obranou žalovaných věcně zabývat. To však soud I. stupně neučinil, kvůli údajné nesplatnosti pohledávky pro absenci výzvy, přestože kompenzační námitka vyvolala účinky ve smyslu § 98 o. s. ř. Z důvodu právní opatrnosti proto žalované v odvolacím řízení znovu uplatňují tuto kompenzační námitku, když současně dopisem z 3. 1. 2023 písemně vyzvaly žalobkyni k úhradě částky 7 404 127,20 Kč plus DPH. O nesprávnosti postupu okresního soudu vypovídá i rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 3787/2011, dle něhož „v průběhu řízení lze právní úkon směřující k započtení provést přímo vůči žalobci nebo podáním, ústně při jednání či jiném soudním roku vůči soudu s tím, že jeho účinnost nastane, jakmile se žalobce o něm v řízení dozví“, a z rozsudku téhož soudu sp. zn. 33 Cdo 2850/2015, dle něhož „kompenzační úkon (námitku započtení) lze uplatnit i v průběhu řízení před soudem jako obranu proti žalobě“. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud také dovodil, že námitku započtení s následky uvedenými v § 98 o. s. ř. lze uplatnit i v odvolacím řízení, když jde o institut hmotného práva, jehož uplatnění zákon nekoncentruje do určitého stádia řízení, námitku započtení však odvolací soud může považovat jen za obranu proti žalobě. Soud I. stupně tak zatížil řízení nezhojitelnou vadou, kterou v odvolacím řízení napravit nelze, a proto žalované navrhuji zrušení rozsudku soudu I. stupně a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.
4. Žalobkyně ve vyjádření k odvolání uvedla, že kompenzační námitka žalovaných by vyvolala účinky, pokud by byla učiněna zákonem dovoleným způsobem. Nicméně byla uplatněna v rozporu s § 1982 odst. 1 o. z., soud I. stupně správně uzavřel, že v okamžiku učinění kompenzace nebyla splatná. Jak uvádí odborná literatura k uvedenému ustanovení (Občanský zákoník, 2014, JUDr. Kindl), „nesplatnou pohledávku proti splatné (samozřejmě ani proti nesplatné) jednostranně započíst nelze, a nelze tak učinit pro futuro“. Započtení učiněné žalovanými ve vyjádření z 9. 9. 2022 tedy nemá právní účinky. Pokud jde o výzvu žalované 1. z 3. 1. 2023, byla žalobkyně doručena následujícího dne. Jestliže ale je kompenzační námitka nově učiněna v odvolání doručeném soudu I. stupně 3. 1. 2023, pak je zase započítávána nesplatná aktivní pohledávka a opět jde o úkon v rozporu s § 1987 o. z. Pokud žalované ohledně likvidity své pohledávky uvádí, že započtení neodporuje § 1987 odst. 2 o. z., s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 852/2017, závěr Nejvyššího soudu je podmíněn 2 předpoklady, že námitka započtení byla vznesena v okamžiku, kdy je řízení teprve na začátku, a že prokazování skutečností rozhodných pro posouzení aktivní pohledávky nebude významně složitější, než je tomu v případě žalobou uplatněné pohledávky. Kompenzační námitka žalovaných sice byla učiněna na začátku řízení, jejich pohledávka je však nejistá a neurčitá, a to již z důvodu, že prokazování skutečností pro její posouzení je významně složitější. Nárok žalobkyně není v řízení sporný, důkazní situace ohledně něj je zcela zřejmá, žalované ji ani nerozpoují, kdy navíc žalovaná 1. dle dohody o výplatě zálohového plnění z počátku postupovala. Naproti tomu u aktivní pohledávky žalované 1. trvá žalobkyně na tom, že neexistuje. Celé tvrzení žalovaných v

tomto směru je účelové, kdy první splátky dle dohody o výplatě zálohového plnění byly splatné již před více než 2 lety, o údajné pohledávce žalované 1. se žalobkyně dozvěděla až v rámci kompenzační námitky. Není zřejmé, jaká má být právní kvalifikace tvrzené pohledávky, kdy přesně měla vzniknout. Chybí rovněž konkrétní vymezení způsobu vzniku pohledávky a jejího detailního vyčíslení. Dle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 684/2020 lze za nejistou či neurčitou ve smyslu § 1987 odst. 2 o. z. pokládat aktivní pohledávku zpravidla toliko tehdy, je-li míra nejistoty ohledně ní vyšší, než je tomu v případě pasivní pohledávky. S ohledem na popsané skutečnosti zde nemůže být pohledávka žalovaných likvidní, neboť nejde o takovou, kterou by bylo možné co do základu a výše snadno prokázat. Nad rámec toho žalobkyně namítá částečné promlčení tvrzené pohledávky žalované 1., která měla vzniknout v letech 2019 – 2021, byla však řádně uplatněna teprve v odvolání. Z těchto důvodů žalobkyně navrhla potvrzení rozhodnutí okresního soudu.

5. Podle § 212 o. s. ř. přezkoumal odvolací soud rozsudek soudu I. stupně v celém rozsahu a po projednání věci dospěl k závěru, že odvolání je neopodstatněné.
6. Soud I. stupně postupoval v řízení bez procesních vad, ctil procesní práva účastníků a z obsahu spisu nevyplývá žádná okolnost, která by znamenala porušení práva na spravedlivý proces (k aplikaci § 98 o. s. ř. viz dále). Také dokazování bylo provedeno v souladu s procesními pravidly. Soud není povinen provést všechny důkazy navržené účastníky, ale pouze ty, které jsou potřebné ke zjištění těch rozhodných skutečností, jež umožňují ve věci meritorně rozhodnout. A v tomto směru se odvolací soud, s ohledem na níže přijaté závěry, ztotožňuje s procesním názorem okresního soudu o nadbytečnosti dalších důkazních návrhů ze strany žalovaných, k jejichž provedení nepřistoupil. V napadeném rozhodnutí se soud I. stupně nejdříve zabýval uplatněným nárokem žalobkyně. Se skutkovými i právními závěry k tomuto vyslovenými nikdo nepolemizuje, protože ani odvolání žalovaných neobsahuje jedinou námitku směřující vůči nim. Skutková rovina ostatně nebyla mezi účastníky od počátku nikterak sporná, vychází z písemného ujednání stran, které pak soud I. stupně v právní rovině správně posoudil ve smyslu § 1746 odst. 2 o. z. V dalším lze tak plně odkázat na odůvodnění rozhodnutí okresního soudu (body 4. – 8.).
7. Odvolací argumentace směřuje vůči způsobu, jakým se soud I. stupně vypořádal s námitkou započtení. Žalované však v rámci toho nerozlišují právo procesní a právo hmotné a jejich obsahově zcela odlišné instituty, jak co do předpokladů, tak co do důsledků. V důsledku toho odvolání polemizuje zejména s právními východisky, které nikdo (včetně okresního soudu) nezpochybňuje, a naopak se pak nezabývá tím, co bylo rozhodující pro neúspěšnost kompenzační námitky. Odborná literatura i soudní judikatura je jistě ve shodě v právním názoru, že právní úkon směřující k započtení, který je hmotněprávním úkonem, lze spojit i s úkonem procesním, neboli ho uplatnit při realizaci některého procesního práva v rámci soudního řízení (viz třeba žalovanými zmiňované rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 3787/2011 a 33 Cdo 2850/2015). Stejně tak je odborná literatura i soudní judikatura jednotná v názoru, že pokud pohledávka žalovaného (uplatněná k započtení) nepřevyšuje pohledávku žalobce, posuzuje se ve smyslu § 98 o. s. ř. jen jako obrana žalovaného, přičemž bez ohledu na to, zda k započtení došlo jednostranným právním úkonem žalovaného nebo kompenzačním projevem až v průběhu řízení, stává se automaticky předmětem řízení (viz třeba Občanský soudní řád, 1. vydání 2009, nebo 3. vydání 2022, C. H. Beck, vždy komentář k § 98 o. s. ř.). Z těchto právních názorů nepochybně vycházel i soud I. stupně, protože není pravdou, že by se touto obranou žalovaných nezabýval. V odůvodnění svého rozhodnutí nejdříve jasně konstatuje, že částka 7 404 127,20 Kč byla ze strany žalovaných uplatněna „jako kompenzační námitka v rámci své obrany proti nároku žalobkyně“, což je z procesního hlediska jednoznačný závěr o tom, že tuto námitku soud I. stupně pokládal za předmět řízení. Následně se jí „věcně zabýval“, protože věcným posouzením je právě to, jaké hmotněprávní práva či povinnosti vznikly z tohoto hmotněprávního úkonu, a toto věcné posouzení je obsaženo v bodu 9. odůvodnění napadeného rozhodnutí. Jestliže se žalované dovolávají účinků, které kompenzační námitka „vyvolává ve smyslu ust. § 98 o. s. ř.“, ta přece

může vyvolávat pouze procesní důsledky, neboli to, že soud je povinen bez dalšího se touto obranou žalovaného (zde spočívající v námitce započtení) zabývat při rozhodování ve věci samé. Zda právní úkon započtení (uplatněný žalovanými v jejich vyjádření k žalobě z 9. 9. 2022, což ovšem rovněž nikdo nezpochybňuje) vyvolal také hmotněprávní účinky (zde v podobě zániku pohledávek účastníků v rozsahu, v jakém se setkali), ale přece nemůže plynout z normy procesního práva, ale práva hmotného. Právě naplnění základních podmínek pro započtení dle občanského zákoníku podrobně řešil okresní soud ve zmiňované části odůvodnění svého rozhodnutí. A k jejich správnosti se odvolání vůbec nevyjadřuje (až na odkaz na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 852/2017, užitý v nesprávné souvislosti), byť právě to je ve věci samé stěžejní.

8. Podle § 1987 odst. 1 o. z. k započtení jsou způsobilé pohledávky, které lze uplatnit před soudem. Podle odst. 2 tohoto ustanovení pohledávka nejistá nebo neurčitá k započtení způsobilá není. Podle § 1982 odst. 1 věta druhá o. z. k započtení lze přistoupit, jakmile straně vznikne právo požadovat uspokojení vlastní pohledávky a plnit svůj vlastní dluh.
9. Podmínka vymezená v odst. 1 § 1987 o. z. – uplatnitelnost před soudem – znamená pro účely započtení úspěšné uplatnění pohledávky z pohledu jejího možného přiznání soudem, tedy její vymahatelnosti. Důvod nevymahatelnosti může spočívat v tom, že nárok u ní nikdy nevznikne, dosud nevznikl nebo již zanikl. Pohledávky, u nichž nárok dosud nevznikl, jsou pohledávky nesplatné (nedospělé). V této kategorii jde čistě jen o časové hledisko a je ve spojení s § 1982 odst. 1 o. z. přirozenou součástí požadavku uplatnitelnosti u soudu (viz k tomuto podrobněji např. Občanský zákoník, 1. vydání 2014, stejně jako 2. vydání 2023, C. H. Beck, komentář k § 1987 a § 1982).
10. Navázat lze právními úvahami soudu I. stupně vyslovenými k ust. § 1958 o. z., které zakotvuje základní pravidla pro splatnost pohledávky. Ve shodě s nimi postačí konstatovat, že pokud čas plnění není stanoven dohodou stran, případně jiným způsobem (zákonem nebo rozhodnutím soudu), „v takových situacích je vyžadována výzva věřitele, dlužník pak musí plnit ve lhůtě bez zbytečného odkladu. Jde o jednostranné právní jednání věřitele, který požaduje po dlužníkovi, aby splnil svou povinnost plnit“ (výše citovaná publikace Občanský zákoník, 2023, komentář k § 1958). Jak bylo výše rozebráno, taková výzva jako hmotněprávní úkon může být obsažena i v procesním úkonu účastníka. Se soudem I. stupně se však lze naprosto jednoznačně ztotožnit v závěru, že ve vyjádření žalovaných z 9. 9. 2022 taková výzva k plnění není obsažena. Je zde pouze vyčíslení „vynaložení celkových nákladů“ a v závěru pak uplatnění kompenzační námitky. Tu ovšem nelze ztotožňovat s výzvou k plnění, i tady jde o obsahově rozdílné právní instituty, byť obě hmotněprávní povahy. A to nemluvě o tom, že i kdyby uvedené podání výzvy k úhradě obsahovalo, stala by se aktivní pohledávka žalované 1. splatnou teprve dnem následujícím po doručení tohoto podání žalobci, takže v okamžiku učinění úkonu započtení nemohla být splatná (k tomuto srovnej např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Odo 1642/2006, 23 Cdo 3327/2007, jež jsou použitelné i za současné hmotněprávní úpravy). Za skutkového stavu, jaký existoval v době vydání napadeného rozhodnutí (§ 154 odst. 1 o. s. ř.), byl tudíž správný právní závěr okresního soudu, že zákonná podmínka uplatnitelnosti aktivní pohledávky žalované 1. před soudem dle § 1987 odst. 1 o. z. splněna nebyla, v důsledku čehož úkon započtení nemohl mít na práva a povinnosti účastníků žádný hmotněprávní účinek.
11. Skutkový stav v odvolacím řízení doznal částečné změny. Z dopisu žalované 1. z 3. 1. 2023 adresovaného žalobkyni vyplývá, že žalovaná 1. jednak vyzvala žalobkyni k úhradě částky 7 404 127,20 Kč + DPH, bez uvedení lhůty k zaplacení, a současně započítává tuto pohledávku vůči žalovanému nároku. Žalobkyně dopisem z 18. 1. 2023 k tomuto sděluje, že odmítá tvrzení o vzniku pohledávky žalované 1., kterou považuje za neexistenční. Tyto důkazy pokládal odvolací soud ve smyslu § 205a písm. f) o. s. ř. za přípustné v odvolacím řízení, neboť listiny vznikly až po vyhlášení napadeného rozhodnutí, takže jimi dokazování doplnil.

12. V návaznosti na to je nutno v procesní rovině uvést, že přes § 216 odst. 1 o. s. ř., který vylučuje použití § 98 o. s. ř. v odvolacím řízení, výše citovaná odborná literatura a zejména judikatura Nejvyššího soudu (viz např. rozhodnutí sp. zn. 23 Cdo 2942/2009, 23 Cdo 371/2014 nebo 33 Cdo 2850/2015) připouští uplatnění námitky započtení v odvolacím řízení jako obranu proti žalobě (nikoliv jako vzájemnou žalobu). Ovšem lze k ní přihlídnout pouze tehdy, pokud posouzení její důvodnosti nebrání to, že je spojena s nepřipustným uplatněním těch skutečností, jež se týkají důvodu vzniku, výše a splatnosti aktivní pohledávky, jež nastaly před vyhlášením rozhodnutí soudu I. stupně nebo dokonce před podáním žaloby (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1475/2020). V daném případě však nebylo potřeba, ve vztahu k úkonu započtení z 3. 1. 2023, doplňovat rozhodné skutečnosti, protože jde stále o ten samý nárok, který žalovaná 1. vymezila již v řízení před soudem I. stupně. Procesní situace tak umožnila v odvolacím řízení posuzovat věcně i novou kompenzační námitku.
13. V hmotněprávní rovině však i zde platí – z pohledu § 1987 odst. 1 o. z. – že žalovaná 1. započtetla vůči splatné pohledávce žalobkyně svoji opět nesplatnou pohledávku. Výzva k její úhradě byla učiněna v dopise z 3. 1. 2023, takže její splatnost mohla nastat nejdříve dnem následujícím po doručení této výzvy (k čemuž dle žalobkyně došlo 4. 1. 2023). Kompenzační projev byl však učiněn už současně s výzvou k úhradě, a také v odvolání datovaném 2. 1. 2023 a doručeném okresnímu soudu 3. 1. 2023, vesměs tak v okamžiku, kdy aktivní pohledávka žalované 1. nemohla být splatná a tudíž způsobilá k započtení. S odkazem na právní rozbor v bodě 12. postačí citovat rozhodnutí sp. zn. 23 Cdo 3327/2007: „Nelze v jedné listině vyzvat povinnou osobu k vydání bezdůvodného obohacení a současně platně započíst tuto pohledávku na pohledávku osoby povinné“.
14. Vedle toho však žalované ve svém odvolání přehlížejí také to, že uvedená pohledávka není způsobilá k započtení také z pohledu podmínek vymezených v odst. 2 § 1987 o. z. Tato otázka byla předmětem řízení již před okresním soudem, protože žalobkyně v písemné reakci na vyjádření žalovaných (s uplatněním kompenzační námitky) uváděla důvody, pro které tento kompenzační projev odporuje také tomuto ustanovení. Okresní soud se sice v právní rovině výslovně tomuto nevěnuje, skutkové závěry přijaté v napadeném rozsudku jsou však dostatečné i k posouzení této otázky. K ní zaznívá nepřímá námitka ze strany žalovaných v jejich odvolání odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 852/2017, který řeší výklad právě § 1987 odst. 2 o. z., přičemž žalobkyně se ve vyjádření k odvolání znovu rozsáhle zabývá důvody, proč je nutno pohledávku žalované 1. pokládat za neurčitou a nejistou. Proto je odvolací soud přesvědčen, že je procesně možné a věcně vhodné, aby i k tomuto byl vysloven právní názor.
15. Podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 852/2017 (na které paradoxně poukazují i žalované) „je-li námitka započtení vznesena v okamžiku, kdy je řízení teprve na začátku a prokazování skutečností rozhodných pro posouzení aktivní pohledávky nebude významně složitější, než je tomu v případě žalobou uplatněné pohledávky, bude zpravidla namísto závěr, že započtení neodporuje § 1987 odst. 2 o. z.“. Jak správně podotýká žalobkyně, z tohoto právního závěru vyplývají 2 základní podmínky k tomu, aby započtení nebylo v rozporu s § 1987 odst. 2 o. z., jednak že námitka započtení byla vznesena na počátku řízení (míněno především na počátku dokazování), a že prokázání její existence je důkazně složitější než u žalovaného pohledávky. Výklad pojmů „nejistá, neurčitá“ pak přináší zejména rozsudek velkého senátu Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 684/2020, dle kterého je nejistou nebo neurčitou pohledávkou ve smyslu § 1987 odst. 2 o. z. ta, která je co do základu nebo výše sporná a jejíž uplatnění vůči dlužníku formou námitky započtení vyvolá, namísto jednoznačného, oběma stranami akceptovaného zániku obou pohledávek, spory o existenci či výši aktivní pohledávky. V návaznosti na to lze dále citovat rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 3235/2021, dle něhož „za nejistou či neurčitou nelze pohledávku považovat pouze proto, že jí dlužník neuznává (odmítá uhradit) nebo že je sporná (nejednoznačná) její právní kvalifikace; musí zde být objektivní nejistota, zda pohledávka vznikla a z jakého důvodu, popřípadě zda je splatná, kdo je jejím věřitelem či dlužníkem, jaká je

její výše apod. S ohledem na smysl a účel § 1987 odst. 2 o. z. je zásadně nutné míru nejistoty ohledně aktivní pohledávky posuzovat relativně, ve vztahu k pohledávce pasivní; za nejistou či neurčitou lze aktivní pohledávku považovat zpravidla toliko tehdy, je-li míra nejistoty ohledně ní vyšší, než je tomu v případě pasivní pohledávky“. A naposledy lze zmínit rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 570/2022, dle něhož aktivní pohledávka nebude jistá a určitá zpravidla tehdy, jeví-li se jako objektivně sporná, tedy má-li žalobce proti ní relevantní věcné argumenty a vyžaduje-li zjištění (prokázání) této pohledávky co do důvodu nebo výše rozsáhlejší či složitější dokazování, jež by vedlo k neúměrnému prodloužení řízení o žalobou uplatněné pohledávce.

16. Při srovnání tohoto právního východiska se skutkovou situací v dané věci je naprosto jednoznačné, že jistota u pohledávek žalobkyně, resp. žalované 1. je značně rozdílná. Existence nároku žalobkyně co do základu i výše vyplývá z obsahově jasné dohody z 3. 8. 2020, přičemž ani žádná rozhodná skutečnost s ním spojená nebyla mezi účastníky sporná, o čemž ostatně svědčí to, že dokazování k pohledávce žalobkyně bylo krátké a soud I. stupně o žalobě rozhodl na jednom jednání. Naproti tomu pohledávka žalované 1. (které se týká kompenzační projev) neplyne ani z dohody z 3. 8. 2020, ani z jiného dvoustranného úkonu účastníků, neplyne bez dalšího zatím ani třeba z jejich vzájemné korespondence. Dle skutkového vymezení tohoto nároku patrně nepůjde o závazek smluvní, ale o závazek z deliktního jednání, právní kvalifikace je však v každém případě objektivně ne zcela jednoznačná. Už jenom dokazování o základu tohoto nároku tak nepochybně bude rozsáhlejší, týkající se obchodní spolupráce mezi žalobkyní a žalovanou 1., v rámci které mělo k vynaložení tvrzených nákladů na vývoj snímačů. A to nemluvě o prokazování výše těchto nákladů. Není tedy rozhodující, že žalobkyně popírá existenci takové pohledávky žalované 1.. Je zde skutečně objektivní nejistota, zda pohledávka vůbec vznikla a z jakého důvodu, k čemuž je nutno provádět rozsáhlé dokazování. Proto vůbec nelze hovořit ve smyslu rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 852/2017, na které samy žalované poukazují, že prokazování rozhodných skutečností pro posouzení aktivní pohledávky nebude významně složitější než u žalobního nároku. Proto ani ve smyslu § 1987 odst. 2 o. z. nemůže být kompenzační námitka žalovaných v tomto řízení úspěšná.
17. Jelikož soud I. stupně nikterak nepochybil ani při rozhodování o nákladech řízení, bylo jeho rozhodnutí v celém rozsahu podle § 219 o. s. ř. potvrzeno.
18. Podle § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř. vzniklo žalobkyni právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Ty jsou tvořeny náklady právního zastoupení za 2 úkony v plné sazbě 48 500 Kč (vyjádření a účast u jednání) a za 1 úkon v poloviční sazbě 24 250 Kč (za účast u jednání o vyhlášení rozhodnutí), k tomu přistupují 3 režijní paušály po 300 Kč, náhrada za promeškaný čas za celkem 6 půlhodin po 100 Kč a náhrada jízdného 1 924 Kč (2 jízdy po 134 km, náhrada za pohonné hmoty 2x 265 Kč, náhrada za amortizaci 2x 697 Kč). K částce 124 674 Kč pak přistupuje náhrada DPH dle § 137 odst. 3 o. s. ř. ve výši 26 182 Kč. Celkovou částku 150 856 Kč jsou žalované povinny uhradit společně a nerozdílně v souladu s § 160 odst. 1 a § 149 odst. 1 o. s. ř. do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám právního zástupce žalobkyně.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání ve lhůtě 2 měsíců ode dne jeho doručení k Nejvyššímu soudu ČR v Brně prostřednictvím soudu I. stupně za podmínek dle § 237 o. s. ř.

Tábor 26. září 2023

JUDr. Robert Ožvald
předseda senátu